

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden verkostojen perustaminen Mustanmeren alueelle”

(2009/C 27/29)

Euroopan komission ulkosuhteista ja Euroopan naapuruuspolitiikasta vastaava jäsen Benita Ferrero-Waldner pyysi 15. heinäkuuta 2007 päivätyssä kirjeessään Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla valmistelevan lausunnon aiheesta.

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden verkostojen perustaminen Mustanmeren alueelle.

Asian valmistelusta vastannut ”ulkosuhteet”-erityisjaosto antoi lausuntonsa 12. kesäkuuta 2008. Esittelijä oli Mihai **Manoliu** ja apulais esittelijä Vesselin **Mitov**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 9.–10. heinäkuuta 2008 pitämässään 446. täysistunnossa (heinäkuun 9 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 143 ääntä puolesta, 1 vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Mustanmeren synergiaa koskevalla yhteistyöaloitteella pyritään suuntaamaan poliittista huomiota kyseiseen alueeseen sekä hyödyntämään niitä uusia mahdollisuuksia, joita tarjoaa Romanian ja Bulgarian liittyminen EU:n jäseniksi. Mustanmeren synergia keskittyy viiteen kysymykseen: hyvä hallinto, liikenne, energia, ympäristö sekä rajatylittävän rikollisuuden torjunta.

1.2 Mustanmeren synergian on määrä myös auttaa edistämään eurooppalaista sosiaalimallia sekä työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelun periaatetta. Näin pyritään myös vähentämään köyhyyttä Mustanmeren alueella yhteistyössä alalla toimivien kansainvälisten järjestöjen kanssa.

1.3 ETSK kehottaa Mustanmeren alueen maiden hallituksia sekä alueellisia ja kansainvälisiä järjestöjä ottamaan kansalaisyhteiskunnan mukaan alueelliseen vuoropuheluun ja yhteistyöhön ja tarjoamaan tuoreita näköaloja tärkeimpiin kysymyksiin. Näitä kysymyksiä ovat esimerkiksi poliittinen vakaus, demokratia, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet ja perusvapaudet, taloudellisten uudistusten edistäminen, kehitys ja kauppa, yhteistyö liikenne-, energia- ja ympäristöaloilla sekä ihmisten väliset suhteet.

1.4 ETSK:n mielestä Mustanmeren alueella on merkittäviä mahdollisuuksia ja haasteita, jotka edellyttävät kansalaisyhteiskunnan osallistumista ja koordinoitua toimintaa aluetasolla, mukaan luettuina avainalat, kuten energia, liikenne, ympäristö, liikkuvuus ja turvallisuus.

1.5 ETSK pitää tervetulleina erilaisia yksityisiä ja julkisten tahojen aloitteita, jotka on käynnistetty tukemaan kansalaisyhteiskunnan ja yhteiskunnallisten organisaatioiden aktiivista osallistumista alueen tulevaisuuden muotoiluun. Komitea tukee erityisesti nykyisten kansalaisyhteiskunnan verkostojen ja yhteiskunnallisten organisaatioiden mukaan ottamista kumppanuutta ja vuoropuhelua edistävään Mustanmeren foorumiin (*Black Sea Forum for Partnership and Dialogue*, BS Forum) sekä Mustanmeren taloudellisen yhteistyön järjestöön (*Organisation of the Black Sea Economic Cooperation*, BSEC).

1.6 ETSK tukee kansallisten talous- ja sosiaalivestojen sekä kolmikantaisten komiteoiden perustamista ja niiden roolin vahvistamista kaikissa Mustanmeren alueen valtioissa, samoin kuin alueella toimivien kolmikantaisten rakenteiden välisen alueellisen yhteistyön kehittämistä. Maissa, joissa kansallista talous- ja sosiaalivestoa ei ole, työmarkkinaosapuolia on rohkaistava osallistumaan konsultaatioprosessiin sekä kansallisten talous- ja sosiaalivestojen perustamiseen.

1.7 Komitea kehottaa toteuttamaan perusteellisen tutkimuksen kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten tilanteesta Mustanmeren alueen maissa.

1.8 ETSK ja ILO järjestävät marraskuussa 2008 yhteisen konferenssin, jossa käsitellään kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden roolia Mustanmeren alueen maissa sekä alueellisten verkostojen perustamista ja sosiaalialialogin edistämistä. Konferenssiin osallistuu alueen sidosryhmiä, ja se on jatkoa ETSK:n valmistelevalle lausunnonle.

2. Johdanto

2.1 Komitea on iloinen voidessaan vastata ulkosuhteista ja naapuruuspolitiikasta vastaavan komission jäsenen Benita Ferrero-Waldnerin esittämään pyyntöön laatia Mustanmeren synergiaa käsittelevä valmisteleva lausunto. Komissiota kiinnostaa erityisesti arvio siitä, kuinka kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voisivat paremmin osallistua komission neuvostolle ja Euroopan parlamentille esittämän tiedonannon ”Mustanmeren synergia — Uusi alueellinen yhteistyöaloite” (KOM(2007) 160 lopullinen) täytäntöönpanoon.

2.2 ETSK pitää tervetulleena EU:n 27 jäsenvaltion ulkoministereiden sekä heidän Mustanmeren alueen valtioita edustavien kollegojensa ensimmäistä yhteistä tapaamista, joka järjestettiin 14. helmikuuta 2008 Kiiovassa. ETSK:n osallistuminen tarkkailijana kokoukseen oli tärkeä askel Mustanmeren alueellisen yhteistyöstrategian toteuttamisessa.

2.3 Kokonaiskehitys Mustanmeren alueella

2.3.1 Mustanmeren alue ⁽¹⁾ on oma, luonnonvaroiltaan rikas maantieteellinen alueensa, joka sijaitsee strategisesti Euroopan, Keski-Aasian ja Lähi-idän risteyskässä. Mustanmeren rannalla ⁽²⁾ sijaitsevien Euroopan unionin naapureiden vauraus, vakaus ja turvallisuus koskettavat EU:ta nyt enemmän, ja ne ovat sille strategisesti tärkeämpiä kuin koskaan aiemmin. Mustanmeren alue on markkina-alue, jonka kasvupotentiaali on valtava. Alueella on lähes 200 miljoonaa asukasta, ja se on merkittävä energiansiirron ja liikenteen keskus. Mustanmeren alue on kulttuurien kohtauspaikka, mutta siellä on myös ratkaisemattomia konflikteja.

2.3.2 Erityisen merkittäviä tässä yhteydessä ovat kolme EU:n toimintalinjaa: liittymistä valmisteleva prosessi Turkin osalta, Euroopan naapurisuuspolitiikka (viisi itäistä naapuruuspolitiikan yhteistyökumppania (Ukraina, Moldova, Georgia, Armenia ja Azerbaidžan) toimivat myös Mustanmeren alueen yhteistyössä) sekä neljään ”yhteiseen alueeseen” perustuva strateginen kumppanuus Venäjän federaation kanssa.

2.3.3 ETSK tukee komission panosta mitä erilaisimpiin alakohtaisiin aloitteisiin, joilla on alueellista merkitystä: ihmis-oikeudet ja yksilönvapaudet; oikeusvaltioperiaate, vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aloja koskeva yhteistyö; kauppa ja taloudellinen integraatio sekä sääntelyn lähentäminen; liikenne, meripolitiikka, energia; ympäristö; tietoyhteiskunta; työllisyys, sosiaalipolitiikka ja yhtäläiset mahdollisuudet; inhimillinen pääoma, koulutus ja kansanterveys.

2.3.4 ETSK:n mielestä Mustanmeren alueella on merkittäviä mahdollisuuksia ja haasteita, jotka edellyttävät koordinoitua toimintaa aluetasolla, erityisesti avainaloilla, kuten energia, liikenne, ympäristö, liikkuvuus ja turvallisuus.

2.3.5 ETSK katsoo, että Mustanmeren alueellisten organisaatioiden ja yhteistyöaloitteiden monet erilaiset muodot, lähestymistavat ja toimintalinjat ovat osoitus siitä, kuinka erilaisia muotoja kehitysyhteistyö ja synergioiden hallinta voi Mustanmeren alueella saada. Yleiskatsaus alueellisiin organisaatioihin, yhteistyöaloitteisiin, ohjelmiin ja poliittisiin analyysikeskuksiin esitetään tämän lausunnon liitteissä.

2.4 EU:n tavoitteet Mustanmeren alueella

2.4.1 Viimeisten 15 vuoden aikana Euroopan unioni on monin merkittävin toimin pyrkinyt edistämään demokraattisia pyrkimyksiä, tukemaan taloudellisia uudistuksia ja sosiaalista kehitystä, suojelemaan vakautta sekä ylläpitämään alueellista yhteistyötä Mustanmeren alueella.

2.4.2 ETSK katsoo, että EU:n entistä syvemmän osallistumisen tulisi täydentää kahdenvälisiä toimia, aktivoida alueellista yhteistyötä, parantaa johdonmukaisuutta ja poliittista ohjausta sekä keskittää poliittinen huomio aluetasoon. Näin edistetään tavoitteena olevaa vakauden, hyvinvoinnin ja yhteistyön aluetta, jonka kaikki sen uudet naapurit jakavat.

(1) Mustanmeren alueeseen kuuluvat Kreikka, Bulgaria, Romania ja Moldova lännessä, Ukraina ja Venäjä pohjoisessa, Georgia, Armenia ja Azerbaidžan idässä sekä Turkki etelässä. Vaikka Armenia, Azerbaidžan, Moldova ja Kreikka eivät ole rannikkovaltioita, historia, läheisyys ja tiiviit yhteydet tekevät niistä luonnollisia alueellisia toimijoita.

(2) Bulgarian ja Romanian liityttyä EU:n jäseniksi Mustanmerestä on tullut eurooppalainen meri.

2.4.3 ETSK katsoo, että Mustaamerta koskevan alueellisen lähestymistavan tulisi olla kohdennettu. Sitä ei pidä käyttää vaihtoehtona EU-jäsenyydelle eikä myöskään EU:n lopullisten rajojen määrittelyyn.

3. Mustanmeren alueen kansalaisyhteiskuntaa edustavien organisaatioiden erityispiirteet

3.1 Mustanmeren alueen kymmenen valtion historialliset, poliittiset ja yhteiskunnallis-taloudelliset taustat ja siten myös niiden kansalaisyhteiskuntien olosuhteet poikkeavat huomattavasti toisistaan. Neuvosto-oloissa yhden valtapuolueen järjestelmä alisti ”yhteiskunnalliset toimijat” tai ”ammattillisen yhteistyön” pelkiksi ”kuljetushihnoiksi”. Tätä voidaan pitää yleisenä alueellisenä mallina Mustanmeren alueella, Turkkiä ja Kreikkaa lukuun ottamatta. 1990-luvun alusta lähtien kaikki Itä- ja Keski-Euroopan maat ovat ryhtyneet nopeasti toteuttamaan poliittisia ja taloudellisia muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet merkittävästi myös kansalaisyhteiskuntiin.

3.2 ETSK kannustaa vahvistamaan EU:n ja Mustanmeren alueen valtioiden välistä yhteistyötä. Yhteistyön perustana on oltava yhteisymmärrys yhteisistä arvoista ja perusvapauksista, sitoutuminen avoimeen yhteiskuntaan sekä vuoropuhelu, joka perustuu kansalaisyhteiskunnan kumppanitahojen riippumattomuuteen.

3.3 ETSK pitää seuraavia seikkoja tärkeimpinä syinä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden hitaaseen kehitykseen Mustanmeren alueella: oikeusjärjestelmän heikkous ja sen riippuvaisuus hallitusvallasta — useimmissa tapauksissa oikeusjärjestelmä suojelee viranomaisten intressejä kansalaisia vastaan; puuttuva tasapainoinen toimivallan ja tehtävien jako keskushallinnon ja paikallisviranomaisten välillä; valtiovallan tiukat rankaisemat ja verotukselliset tehtävät; virkamiesten manipulointi korruption ja lahjonnan avulla; kansalaisoikeuksien ja -vapauksien muuttaminen kuvitteellisiksi käsitteiksi; yleisen tiedonsaannin rajoittaminen; se, että valtiolta jatkaa näennäistä vuoropuhelua niin sanottua kansalaisyhteiskuntaa edustavien valikoitujen edustajien kanssa; todellista vapaata kansalaisyhteiskuntaa edustavia organisaatioita tukevien oikeudellisten ja taloudellisten edellytysten puute; kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tukeutuminen rahoituksessaan kansainväliseen tai yritysten harjoittamaan sponsorointiin; heikko demokraattisen kulttuurin kehitys.

3.4 Mustanmeren alueen kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tilanteen kartoittamiseksi tarvitaan laajamittaista vertailevaa tutkimusta. Tutkimuksessa tulisi tarkastella alueen nykytilanteen asettamia haasteita ja siinä tulisi keskittyä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden mahdollisuuksiin, mukaan luetuna alueellisen verkoston rooli. Siinä tulisi myös analysoida hahmoteltuja aloitteita järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kannalta alueellisella ja Euroopan tasolla. Tutkimuksessa tulisi niin ikään analysoida yhdistysten vapautta sekä rekisteröitymistä ja verotusta koskevia säännöksiä ja menettelyitä, mielipiteen ilmaisun vapautta ja kolmikantaneuvotteluiden toimivuutta.

4. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden verkostot Mustanmeren alueella

4.1 ETSK huomauttaa, että on kansalaisyhteiskunnan ja yhteiskunnallisten organisaatioiden tehtävä päättää siitä, kuinka ne järjestäytyvät valtakunnallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla.

4.2 Komitea kannattaa komission lähestymistapaa, jonka mukaan kansalaisyhteiskuntaa edustavia organisaatioita varten ei perusteta uutta alueellista rakennetta. Komitea kehottaa edistämään kansalaisyhteiskuntaa koskevaa ulottuvuutta nykyisissä verkostoissa sekä lisäämään kansalaisyhteiskuntaa edustavien organisaatioiden osallistumista alueellisiin ja kansainvälisiin verkostoihin.

4.3 ETSK suosittaa, että aluetasolla perustetut kansalaisyhteiskunnan ja yhteiskunnallisten organisaatioiden verkostot luovut entistä tiiviimmät yhteydet Mustanmeren taloudellisen yhteistyön järjestöön BSEC:hen, joka on alueen taloudellisen yhteistyön foorumi ja kehittynein valtioidenvälinen organisaatio Mustanmeren alueella. ETSK katsoo, että toimiva kumppanuus kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa olisi hyvä sisällyttää tärkeäksi ulottuvuudeksi BSEC:n poliittisissa suunta-aivoissa ja toimissa.

4.4 Kumppanuutta ja vuoropuhelua edistävästä Mustanmeren foorumista voisi tulla hallitusten ja kansalaisyhteiskuntien välisen avoimen vuoropuhelun foorumi, koska sillä on jo kokemusta sekä alueen kansalaisjärjestöjen yhdistämisestä että hallitusten ja valtiovallasta riippumattomien toimijoiden välisen vuorovaikutuksen helpottamisesta. Foorumin perustivat useiden Mustanmeren alueen valtioiden päämiehet vuonna 2006. Sille ei ole tarkoitus perustaa pysyvää rakennetta, eikä sen toiminta ole päällekkäistä alueella jo toimivien yhteistyöjärjestelmien kanssa.

4.5 ETSK ehdottaa, että kansalaisyhteiskunnan verkostot keskittyisivät yhteistyössään seuraaviin aloihin: yhteisten etujen määrittely, keskipitkän ja pitkän aikavälin strategioiden suunnittelu kansalaisyhteiskunnan valmiuksien parantamiseksi; kansalaisyhteiskuntien välisten synergioiden edistäminen niin, että voidaan parantaa edellytyksiä menestykselle alueellisille yhteistyöhankkeille; olemassa olevien välineiden arviointi, kansallisten ja alueellisten kapasiteettien arviointi, kriittisten edellytysten yksilöinti sekä ennakoiva valmistautuminen tulevaisuuteen.

4.6 Perustettavien, järjestäytyneitä kansalaisyhteiskuntaa ja yhteiskunnallisia organisaatioita edustavien verkostojen tulisi olla avoimia kaikille Mustanmeren alueen järjestäytyneitä kansalaisyhteiskuntaa edustaville organisaatioille.

5. Talous- ja sosiaalineuvostot Mustanmeren alueella

5.1 ETSK tekee yhteistyötä kolmen sellaisen Mustanmeren alueen kansallisen talous- ja sosiaalineuvoston ja kahden vastaavan elimen kanssa (yksityiskohtaisempi selvitys näistä esitetään liitteessä II), jotka toimivat aktiivisesti myös talous- ja sosiaalineuvostojen ja vastaavien elinten kansainvälisessä järjestössä AICESIS:ssa:

— Bulgarian talous- ja sosiaalineuvosto

— Kreikan talous- ja sosiaalineuvosto

— Romanian talous- ja sosiaalineuvosto

— Venäjän kansankamari

— Ukrainan kansallinen kolmikantainen talous- ja sosiaalineuvosto.

5.2 ETSK on allekirjoittanut yhteisymmärryspöytäkirjan Venäjän kansankamarin kanssa. Suunnitteilla on myös yhteistyön vahvistaminen Ukrainan kansallisen kolmikantaisen talous- ja sosiaalineuvoston kanssa. Venäjällä on myös kolmikantainen erityiskomitea, joka ETSK:n tulisi saada mukaan vuoropuheluun.

5.3 Turkin kanssa ETSK tekee yhteistyötä neuvoo-antavan sekakomitean kautta. ETSK tukee Turkin nykyisen talous- ja sosiaalineuvoston uudistamista, jotta sille saataisiin tarkoin määritelty institutionaalinen elin, joka voi osallistua talous- ja sosiaalineuvostojen kansainvälisiin verkostoihin.

5.4 Moldovassa toimii kansallinen konsultointi- ja työehtosopimusneuvotteluvaliokunta, joka on työehtosopimusneuvottelulainsäädäntöön perustuva kolmikantainen elin. Valiokunnan puheenjohtajana toimii ensimmäinen varapääministeri, ja sen sihteeristöpalveluista huolehtii talous- ja kauppaministeriö, joka käsittelee myös työmarkkina-asioita. Myös Georgiaan ollaan perustamassa talous- ja sosiaalineuvostoa, mutta ETSK ei tällä hetkellä tee yhteistyötä näiden elinten kanssa.

5.5 Maissa, joissa kansallista talous- ja sosiaalineuvostoa ei ole, työmarkkinaosapuolia on rohkaistava osallistumaan konsultaatioprosessiin ja kansallisten talous- ja sosiaalineuvostojen perustamiseen.

5.6 Aluetasolla tehtävää yhteistyötä sekä ETSK:n ja Mustanmeren alueen talous- ja sosiaalineuvostojen välistä kansainvälistä yhteistyötä on vahvistettava. Pitkällä aikavälillä ETSK voisi auttaa luomaan nykyisten ja perustettavien talous- ja sosiaalineuvostojen sekä alueen muiden kolmikantaisten rakenteiden välisen verkoston.

6. Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen valtiollisten, alueellisten ja kansainvälisten toimintalinjojen luomiseen

6.1 Kansalaisyhteiskunnan kehittäminen tarjoaa tuoreita lähestymistapoja tärkeisiin kysymyksiin. Tästä syystä ETSK kehottaa Mustanmeren alueen valtioita sekä alueellisia ja kansainvälisiä organisaatioita ottamaan kansalaisyhteiskunnan entistä tehokkaammin mukaan alueelliseen vuoropuheluun. ETSK:n mielestä vuoropuhelussa ja yhteistyössä tulisi kiinnittää ensisijaisesti huomiota seuraaviin neljään alaan:

— poliittisen vakauden, demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeuksien sekä perusvapauksien tukeminen

— taloudellisten uudistusten, kehityksen ja kaupan edistäminen

— yhteistyö liikenne-, energia- ja ympäristöaloilla

— ihmisten väliset yhteydet.

6.2 Poliittisen vakauden, demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeuksien sekä perusvapauksien tukeminen

6.2.1 ETSK kannustaa komissiota hyödyntämään täysimittaisesti Mustanmeren synergiaa sekä demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevaa eurooppalaista välinettä kansalaisyhteiskuntaa edustavien organisaatioiden välisen rajatylittävän ja alueellisen yhteistyön edistämiseksi. ETSK korostaa kulttuurienvälisen vuoropuhelun merkitystä, kun tavoitteena on konfliktien ratkaisu sekä kestävän demokratian alueen, oikeusvaltion sekä paikallis- ja aluetason hyvän hallintotavan luominen.

6.2.2 Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen — mukaan lukien työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden riippumattomuuden kunnioittaminen — sekä lehdistövapauden tulisi olla EU:n ulkopoliittikan ytimenä kahdenvälisissä suhteissa ja alueellisessa lähestymistavassa.

6.2.3 Mustanmeren synergian on määrä myös auttaa edistämään eurooppalaista sosiaalimallia, työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelun periaatetta. Sillä tulisi myös pyrkiä vähentämään köyhyyttä Mustanmeren alueella yhteistyössä alalla toimivien kansainvälisten järjestöjen — erityisesti Maailmanpankin ja ILO:n — kanssa.

6.3 Taloudellisten uudistusten, kehityksen ja kaupan edistäminen

6.3.1 Mustanmeren alueella on nähty merkittäviä poliittisia, institutionaalisia, makrotaloudellisia ja lainsäädäntöön liittyviä uudistuksia viime vuosikymmenellä. Alueen maiden talouksien välillä on huomattavia eroja tuotannontekijöiden tarjonnan, luonnonvarojen, tuotantokapasiteetin sekä markkinoiden koon suhteen. Mustanmeren alueen valtiot poikkeavat toisistaan kehitystasoltaan, uudistusten toimeenpanotilanteen osalta, taloudellisen ja sosiaalisen tasapainon suhteen sekä siltä osin, millainen on niiden kyky vastata kansalaistensa perustarpeisiin. Alueen maat kamppailevat harmaan talouden, korruption, muuttoliikkeiden ja köyhyyden kanssa.

6.3.2 Mustanmeren alueen valtioiden yksityissektori on hyvin dynaaminen. Tämä on tärkeä tekijä talouksien kilpailukykyyn ja niiden pitkän aikavälin kasvupotentiaalin kannalta. Pieniä ja keskisuuria yrityksiä tulisi tukea entistä voimakkaammin, jotta voidaan parantaa taloudellisen ja sosiaalisen tasapainon kehitystä.

6.3.3 ETSK:n mielestä pitkän aikavälin taloudellinen kestävyys Mustanmeren alueella on suoraan yhteydessä ympäristötilanteeseen, pahentuviin negatiivisiin ulkoisiin tekijöihin, sosiaaliseen vastuuseen liittyviin kysymyksiin, yleisten sosiaalisten standardien kunnioittamiseen sekä kasvavaan tietoisuuteen ympäristövastuusta. ETSK painottaa kaikkien kansalaisten käytettävissä olevien sosiaali-, koulutus- ja kulttuuripalvelujen vahvistamisen merkitystä köyhyyden ja epätasa-arvon kitkemiseksi.

6.3.4 Komitea korostaa tarvetta parantaa investointi-ilma-
piiriä, edistää markkinatalouden uudistuksia sekä kannustaa liberalisointiin tähtäviä toimia. Komitea kannattaa WTO:n periaatteiden mukaisesti vapaakauppa-alueen perustamista Mustanmeren alueelle. Teknologisten innovaatioiden vaikutus voi avata uusia mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön, ulkoisiin investointeihin ja palvelujen kehittämiseen.

6.4 Yhteistyö liikenne-, energia- ja ympäristöaloilla

6.4.1 ETSK pitää Mustanmeren aluetta geopolittisesti ja strategisesti tärkeänä tuotanto- ja läpikulkualueena EU:n energiantarjonnan monipuolistamiseksi. ETSK:n mielestä on hyvä kannustaa monipuolistamaan tarjontaa ja vahvistaa tukeaa uusien, luotettavien ja turvallisten kuljetuskäytäviin, toimittajien ja reittien määrittämiseksi ja luomiseksi.

6.4.2 Öljyn ja kaasun hintojen nousu, EU:n kasvava riippuvuus muutamasta ulkoisesta toimittajasta sekä ilmaston lämpeneminen ovat huolestuttavia myös Mustanmeren alueen maiden kannalta. EU on käynnistänyt keskustelun eurooppalaisen energiapolitiikan tarpeesta kestävän kehityksen, kilpailukykyyn ja toimitusvarmuuden turvaamiseksi⁽³⁾. ETSK on tietoinen siitä, että energiahintojen nousu voi vahvasti vaikuttaa kyseisen alueen maiden taloudelliseen ja sosiaaliseen tasapainoon.

6.4.3 Uudet toimitusreitit, kuten Kaspianmeren–Mustanmeren alueen energiakäytävä⁽⁴⁾ ja Nabucco-kaasuputki⁽⁵⁾ (jonka on määrä olla 3 400 kilometrin mittainen ja kuljettaa 31 miljardia kuutiometriä maakaasua vuodessa) sekä INOGATE- ja TRACECA-hankkeet tarjoavat hyvät puitteet kilpailukykyisten energiemarkkinoiden luomiseksi. Venäjä on tehnyt aloitteet Venäjältä Mustanmeren, Balkanin ja Keski-Euroopan kautta kulkevan ”eteläisen virran” (*South Stream*) ja Itämeren pohjassa kulkevan ”pohjoisen virran” (*Nord Stream*) putkistojen rakentamiseksi.

6.4.4 ETSK korostaa, että Mustanmeren ja Kaspianmeren alueilta öljyä ja kaasua kuljettavia mahdollisia uusia energiakäytäviä koskevan ulkopoliittikan tehokkaan toteuttamisen on perustuttava Azerbaidžanille annettavaan tukeen, jotta se voisi saavuttaa todellisen riippumattomuuden energiantoimittajana samalla kun sitä autetaan kehittämään kotimaista öljy- ja kaasuteollisuuttaan. Samalla on tuettava Georgiaa, Moldovaa, Romaniaa ja Ukrainaa avaintekijöinä uusien energiantoimituskäytäviin tarjoajina Euroopan alueelle. On syytä ottaa huomioon, että myös Venäjä on toimija, jolla on tässä prosessissa omat intressinsä. Komitea katsoo, että Itä-Euroopassa ja Keski-Aasiassa öljy- ja kaasuteollisuuden kehittämiseksi ja tarvittavien putkistojen rakentamiseksi toimivia eurooppalaisia yrityksiä tulisi tukea täysimittaisesti. EU:n tulisi myös pyrkiä vahvistamaan Turkin roolia vakautteen liittyvänä tekijänä alueella.

⁽³⁾ Eurooppa-neuvosto hyväksyi 8.–9. maaliskuuta 2007 pitämässään kokouksessa eurooppalaisen energiapolitiikan suuntaviivat, joiden pohjalta laadittiin kaksivuotinen toimintasuunnitelma vuosiksi 2007–2009.

⁽⁴⁾ Käytävään kuuluu jo toteutettuja hankkeita, kuten Baku–Tbilisi–Ceyhan-öljyputken rakentaminen, sekä parhaillaan suunnitella tai valmistella olevia infrastruktuureita, kuten Brodyn ja Odessan välinen putki ja sen laajentaminen Plockiin, sekä Constanta–Omisalj–Trieste-, Burgas–Vlore- ja Burgas–Alexandroupolis-öljyputket.

⁽⁵⁾ Hanke on kärsinyt logistisista viivästykistä, rahoitusta koskevista kiistoista ja poliittisen tahdon puutteesta.

6.4.5 ETSK katsoo, että energiansäästöön tähtäävien toimien kehittäminen Mustanmeren alueella tulisi sisällyttää EU:n yhteistyö- ja teknisen avun ohjelmien tärkeimpien tavoitteiden joukkoon. Energiaan liittyvien ohjelmien tulisi edistää energiansäästöä ja kustannusten alentamista sekä pyrkiä vähentämään saastumista.

6.5 Ihmisten väliset yhteydet

6.5.1 ETSK pitää tervetulleena Euroopan naapuruuspolitiikan rahoitusvälineeseen (ENPI 2007–2013) sisältyvää Mustanmeren alueen rajatylittävän yhteistyön ohjelmaa ja korostaa olevan tärkeää edistää ihmisten välisiä yhteyksiä erityisesti Mustanmeren alueen maiden nuorten sukupolvien keskuudessa.

6.5.2 ETSK kannattaa yhteistyön vahvistamista edelleen keskinäisen tuntemuksen parantamiseksi sekä taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen kontaktien edistämiseksi. Ihmisten välisen

vuorovaikutuksen avulla voidaan lujittaa kestävä kasvua, hyvinvointia, vakautta ja turvallisuutta Mustanmeren alueella.

6.5.3 ETSK korostaa olevan tärkeää panna tehokkaasti täytäntöön viisumikäytäntöjen helpottamista ja takaisinottoa koskevat sopimukset, jotka helpottavat opiskelijoiden ja nuorison vaihto-ohjelmia, yritysten välisiä kontakteja, tutkijoiden liikkumista osana lisääntyvää tutkimusyhteistyötä sekä alue- ja paikallisviranomaisien, kansalaisjärjestöjen ja kulttuuriryhmien välisiä yhteyksiä.

6.5.4 Ihmisten väliset yhteydet voivat edistää koulutus- ja tutkimusalan yhteistyötä tuoden esiin sitä, kuinka tärkeää on vahvistaa kulttuurienvälisiä vuoropuhelua käytettävissä olevien EU-ohjelmien⁽⁶⁾ avulla. Yritysten välisiä yhteyksiä ja työnantaja-organisaatioiden välistä yhteistyötä tulisi edistää aktiivisesti tiiviimpien yhteyksien luomiseksi sekä kokemusten ja toimintatapoja koskevan tiedon vaihtamiseksi.

Bryssel 9. heinäkuuta 2008

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Tempus, Erasmus Mundus, seitsemäs tutkimuksen ja kehityksen puiteohjelma, Mustanmeren alueen rajatylittävän yhteistyön ohjelma.

LIITE I

Yleiskatsaus Mustanmeren alueen alueelliseen yhteistyöhön

1. Organisaatiot on jaoteltu neljään kategoriaan. Esittelyssä luetellaan osallistuvat maat ja alueellisen yhteistyön tavoitteet.

1.1 Ensimmäinen kategoria: institutionaaliset organisaatiot, joilla on selkeästi määritelty rakenne

- **Mustanmeren taloudellisen yhteistyön järjestö BSEC** (Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bulgaria, Georgia, Kreikka, Moldova, Romania, Venäjä, Serbia, Turkki, Ukraina; 13 tarkkailijaa, esim. EU ja USA) toteuttaa monenvälisiä poliittisia ja taloudellisia aloitteita, joiden tavoitteena on edistää jäsenvaltioiden välistä vuorovaikutusta.
- **Mustanmeren komission organisaatio** (Bulgaria, Georgia, Romania, Venäjä, Turkki ja Ukraina) pyrkii suojelemaan Mustameren pilaantumiselta sekä panemaan täytäntöön Bukarestin yleissopimuksen ja Mustanmeren strategisen toimintasuunnitelman.
- **Demokratian ja taloudellisen kehityksen organisaation GUAM:n** (Azerbaidžan, Georgia, Moldova ja Ukraina) tavoitteena on luoda euro-aasialainen trans-Kaukasian liikennekäytävä ja yhteinen integraation ja turvallisuuden alue GUAM-alueelle.
- **Mustanmeren merivoimien yhteistyöryhmä BLACKSEAFOR** (Bulgaria, Georgia, Romania, Venäjä, Turkki ja Ukraina) pyrkii vahvistamaan keskinäistä luottamusta ja vakautta alueella vahvistamalla merivoimien yhteistyötä ja yhteentoimivuutta.
- **Itsenäisten valtioiden yhteisö IVY** (Armenia, Azerbaidžan, Valko-Venäjä, Georgia, Kazakstan, Kirgisia, Moldova, Venäjä, Tadžikistan, Ukraina ja Uzbekistan; Turkmenistan on assosiaatiojäsen) pyrkii luomaan yhteisen talousalueen, joka perustuu tavaroiden, palveluiden, työvoiman ja pääoman vapaan liikkuvuuden periaatteille.
- **Mustanmeren ja Kaspienmeren alueen yritysten keskusliittojen unioni (UBCCE)** (yksityissektorin teollisuuden ja työnantajainliittojen edustajia Albaniasta, Itävallasta, Azerbaidžanista, Bosnia ja Herzegovinasta, Bulgariasta, Georgiasta, Kreikasta, Iranista, Kazakstanista, entisestä Jugoslavian tasavallasta Makedoniasta, Romaniasta, Serbiasta ja Turkista) pyrkii edistämään politiikkoja, jotka edesauttavat markkinatalouden toimintaa ja tukevat sellaisen kilpailuympäristön luomista, joka edistää kestävästä kasvusta Mustanmeren ja Kaspienmeren alueella.

1.2 Toinen kategoria: foorumit, joilla ei ole virallista päätöksentekorakennetta

- **Kumppanuutta ja vuoropuhelua edistävä Mustanmeren foorumi⁽¹⁾ (BS Forum)** (Armenia, Azerbaidžan, Bulgaria, Georgia, Kreikka, Moldova, Romania, Turkki ja Ukraina) on yhteistyöfoorumi, joka on sitoutunut kehittämään uutta alueellista strategiaa ja yhteistä näkemystä.
- **EU:n ja sen itäisten naapurimaiden parlamentaarinen edustajakokous (EURO-NEST):** Euroopan parlamentti päätti marraskuussa 2007 perustaa EP:n sekä Ukrainan, Moldovan, Armenia, Georgian ja Azerbaidžanin parlamenttien välisen yhteisen monenvälisen foorumin, johon osallistuu myös demokratian puolesta toimivia tarkkailijoita Valko-Venäjältä.
- **Demokraattisen valinnan yhteisö (CDC)** (jäsenet: Viro, Latvia, Liettua, Georgia, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia, Moldova, Romania, Venäjä, Slovenia ja Ukraina; osallistujina Azerbaidžan, Bulgaria, Tšekin tasavalta, Unkari ja Puola; tarkkailijoina USA, EU, Euroopan neuvosto ja ETYJ) pyrkii saavuttamaan korkeammat kestävän kehityksen standardit vahvistamalla alueellista yhteistyötä, edistämällä demokratiaa ja suojelemalla ihmisoikeuksia.
- **Mustanmeren kansalaisjärjestöjen verkosto BSNN** (järjestö, johon kuuluu 60 kansalaisyhteiskunnan järjestöä Bulgariasta, Georgiasta, Romaniasta, Venäjältä, Turkista ja Ukrainasta) pyrkii edistämään ympäristönsuojelua, demokraattisia arvoja ja kestävästä kehitystä alueella.
- **Bakun aloite⁽²⁾** (kumppanit Armenia, Azerbaidžan, Valko-Venäjä, Georgia, Iran, Kazakstan, Kirgisia, Moldova, Ukraina, Uzbekistan, Tadžikistan, Turkki, Turkmenistan; tarkkailijana Venäjä; EU:n edustajina komission liikenteen ja energian pääosasto, ulkosuhteiden pääosasto ja yhteistyötoimisto EuropeAid) pyrkii asteittain integroimaan Mustanmeren ja Kaspienmeren alueen energiamaarkkinat EU:n markkinoihin.

⁽¹⁾ Mustanmeren foorumi on Romanian aloite.

⁽²⁾ On yhteydessä INOGATE-yhteistyöohjelmaan.

1.3 Kolmas kategoria: pääasiassa EU:n kehittämät ohjelmat

- **INOATE (Interstate Oil and Gas Transport to Europe)** (Bulgaria, Georgia, Moldova, Romania, Turkki, Ukraina ja 15 muuta maata) on kansainvälinen yhteistyöohjelma, jolla edistetään putkistojärjestelmien alueellista integroimista ja helpotetaan öljy- ja kaasukuljetuksia.
- **TRACECA (Transport Corridor Europe — Caucasus — Asia)** (Armenia, Azerbaidžan, Bulgaria, Georgia, Moldova, Kazakstan, Kirgisia, Romania, Tadžikistan, Turkki, Ukraina, Uzbekistan, Turkmenistan) pyrkii parantamaan kauppaa ja kuljetuksia Eurooppa-Kaukasia-Aasia-liikennekäytävässä.
- **Tonavan ja Mustanmeren DABLAS-työryhmä** (Bulgaria, Georgia, Moldova, Romania, Venäjä, Turkki, Ukraina ja yhdeksän muuta maata, Tonavan kansainvälisen suojelukomission ICPDR:n sihteeristö, Mustanmeren komissio, kansainväliset rahoituslaitokset sekä Euroopan komissio) pyrkii koordinoimaan kaikkien alueella toimivien rahoitusvälineiden toimintaa. Kansalaisyhteiskunta osallistuu DABLAS-työryhmän eri toimiin.

1.4 Neljäs kategoria: poliittisten aloitteiden analysointi ja rahoitus

- **Saksan Marshall-rahaston alueellisen yhteistyön edistämiseksi perustama Mustanmeren rahasto (Black Sea Trust)** (toimii Bulgariassa, Georgiassa, Moldovassa, Romaniassa, Venäjällä, Turkissa ja Ukrainassa) on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuushanke, jonka tavoitteena on palauttaa luottamus ja vahvistaa julkisia instituutioita, vahvistaa kansalaisten demokraattiseen prosessiin osallistumisen arvostusta sekä edistää alueellisia, rajatylittäviä yhteyksiä julkisella, yksityisellä ja voittoa tavoittelemattomalla sektorilla.
- **Mustanmeren alueen tutkimuksen kansainvälinen keskus ICBSS** (Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bulgaria, Georgia, Kreikka, Moldova, Romania, Venäjä, Serbia, Turkki ja Ukraina) on riippumaton tutkimus- ja koulutuskeskus, joka suorittaa soveltavaa, politiikkaan suuntautunutta tutkimusta. Tavoitteena on parantaa valmiuksia ja edistää tietämystä Mustanmeren alueella. Keskus on yhteydessä Mustanmeren taloudellisen yhteistyön järjestöön BSEC:hen.
- **Kriisinhallinta-aloite CMI** on voittoa tavoittelematon organisaatio, joka toteuttaa aloitetta ”Civil Society Participation in the European Neighbourhood Policy (ENP) — A Regional Approach to Conflict Resolution”. Aloitteella pyritään luomaan Armenian, Azerbaidžanin, Georgian ja Moldovan neljän johtavan kansalaisjärjestön ja pohdintaryhmän alueellinen kumppanuusverkosto kansalaisyhteiskunnan ja asianomaisten maiden hallitusten välisen vuoropuhelun edistämiseksi.

LIITE II

ETSK:n yhteistyö Mustanmeren alueen talous- ja sosiaalineuvostojen kanssa

Bulgarian talous- ja sosiaalineuvosto perustettiin vuonna 2001 talous- ja sosiaalineuvostoa koskevalla lailla. Neuvosto on neuvoo-antava elin, johon kuuluu puheenjohtaja ja 36 kansallisten organisaatioiden hallintoelinten nimeämää jäsentä: 12 työnantajien edustajaa, 12 työntekijöiden edustajaa sekä 12 muiden järjestäytyneiden ryhmien edustajaa, joihin kuuluu myös kaksi ministerineuvoston nimeämää riippumatonta tutkijaa. Se antaa lausuntoja lakiehdotuksista, valtakunnallisista ohjelmista ja suunnitelmista sekä kansalliskokouksen lainsäädäntöehdotuksista. Neuvosto laatii vuosikertomuksia taloudellisesta ja sosiaalisesta kehityksestä ja analysoi talous- ja sosiaalipolitiikkaa.

Kreikan talous- ja sosiaalineuvosto (OKE) perustettiin lailla 2232/1994. Se on kolmikantainen eturyhmiä edustava organisaatio, johon kuuluu työnantajien, työntekijöiden sekä muiden eturyhmien, kuten maanviljelijöiden, itsenäisten ammattinharjoittajien, paikallishallinnon ja kuluttajien edustajia. Neuvosto koostuu puheenjohtajasta ja 48 jäsenestä, jotka muodostavat kolme samansuuruista ryhmää. Neuvoston tehtävänä on edistää työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua muodostamalla yhteisiä kantoja koko yhteiskuntaa tai sen erityisryhmiä koskeviin kysymyksiin.

Romanian talous- ja sosiaalineuvosto määrittää Romanian vuonna 2003 tarkistetussa perustuslaissa parlamentin ja hallituksen neuvoo-antavaksi elimeksi talous- ja sosiaalineuvoston organisaatiota ja toimintaa koskevassa laissa määriteltyillä aloilla. Neuvosto koostuu 45 jäsenestä, jotka nimetään seuraavasti: 15 jäsentä nimeää kansallisen tason työnantajien keskusjärjestö, 15 jäsentä nimeää työntekijöiden kansallisen tason keskusjärjestö ja 15 jäsentä nimeää maan hallitus. Neuvostolla on neuvoo-antava tehtävä strategioiden ja talous- ja sosiaalipolitiikkojen kehittämisessä, ja se toimii välittäjänä työmarkkinaosapuolten välisissä kiistoissa.

Venäjän federaation kansankamari perustettiin 4. huhtikuuta 2005 annetulla lailla N:o 32. Kamari koostuu 126 jäsenestä. Venäjän presidentti nimeää 42 jäsentä, jotka puolestaan nimeävät 42 muuta, valtakunnallisella tasolla toimivia kansalaisyhteiskunnan organisaatioita edustavaa jäsentä. Tämän jälkeen kaikki 84 jäsentä valitsevat loput 42 jäsentä alueellisella tasolla toimivien kansalaisyhteiskunnan järjestöjen listalta. Jäsenet toimivat 18 valiokunnassa sekä työryhmissä, joihin osallistuu ulkoisia asiantuntijoita. Kamari antaa lausuntoja uusista lainsäädäntöehdotuksista, tarkastelee voimassa olevaa lainsäädäntöä ja julkaisee omia selontekoja.

Ukrainan kansallinen kolmikantainen talous- ja sosiaalineuvosto (NTSEC) perustettiin presidentin asetuksella vuonna 2005 ja se toimii tasavallan presidentin neuvoa-antavana elimenä. Neuvosto koostuu 66 jäsenestä: 22 jäsentä edustaa eri ammattiryhmiä ja ammattijärjestöjä, 22 edustaa työnantajia ja 22 jäsentä edustaa Ukrainan ministeristöä varaministereiden tasolla. Neuvoston on määrä ILO:n tuella kehittää työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelua kansallisella tasolla.

EU:n ja Turkin neuvoa-antava sekakomitea koostuu 18:sta ETSK:n jäsenestä ja 18:sta Turkin järjestäytyneitä kansalaisyhteiskuntaa edustavasta jäsenestä. Komitea kokoontuu kahdesti vuodessa (kerran Brysselissä ja kerran Turkissa) ja keskustelee erilaisista yhteisen kiinnostuksen kohteena olevista, kansalaisyhteiskunnan kannalta tärkeistä kysymyksistä. Päätavoitteena on varmistaa järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan osallistuminen jäsenyysneuvotteluprosessiin. Tarkoituksena on seurata avattujen neuvottelulukujen edistymistä, analysoida yhteisön säännösten täytäntöönpanon taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, tavata EU:n ja Turkin viranomaisia ja antaa suosituksia.
